

REPENSAR LA IDEA DE CURA

1

“ Tothom cuida
d’alguna manera ”

REPENSAR LA IDEA DE CURA

2

“ Deixar de fer
també és cuidar ”

Explicació per a la dinamitzadora:

Sovint pensem en les cures com un “fer alguna cosa”, com quelcom que es dispensa de forma activa, però hi ha vegades en que “no actuar” en determinades situacions pot esdevenir un acte de cura cap a algú, o cap a alguna cosa.

En aquest cas un exemple clar que hem vist al treball és el de persones que eviten tenir actituds massa assistencialistes o paternalistes en relació a la gent gran o a persones amb diversitat funcional, ja que aquest excés de cura es percebuda com una forma de domini sobre la persona i pot erosionar la seva dignitat. En el cas del cohabitatge, per exemple, un tema clau és el menjar; on decidir per l'altre, o deixar que una altra persona decideixi què vol menjar, posa en perill la seva autonomia. Això també és present en relació a nenes i nenes, o persones en alguna situació considerada de dependència i que sigui receptora de cures. Així a vegades “no actuar”, i deixar que l'altre persona s'equivoqui o s'arrisqui a prendre mal, pot ser una actitud “cuidadosa”.

Explicació per a la dinamitzadora:

Ja hem vist com un dels elements que generen tensió és el fet de reconèixer la tasca de cures només en aquelles persones que són presentades com a professionals.

Però moltes iniciatives comunitàries de cura treballen buscant formes d'involucrar a diferents actors per tal que participin d'aquesta tasca de cura, com poden ser els veïns en un espai de cohabitatge que, per exemple, que passen a ocupar-se de la compra si un dia algun company/a no pot fer-se'n càrrec. En el cas de la criança compartida una de les activitats importants passa per facilitar als nens i nenes el poder-se moure pel barri, de manera que es fa el recorregut de forma repetida per tal de convertir-lo en rellevant, i s'involucra en el traçat a les persones que treballen en els comerços, o fins i tot a animals amb els que es creuen, en un referent, de manera que aquests passen també a ser presents en la cura dels infants.

REPENSAR LA IDEA DE CURA

3

“ L’espai
també cuida ”

PENSAR EN LA PRÁCTICA DE LES CURES

4

“ La cura
sempre implica
la presència física
d’algú que cuida ”

Explicació per a la dinamitzadora:

Sovint la cura es pensa com una cosa que una persona dóna a una altra que ho necessita, però moltes vegades també es poden trobar processos de cura en els que no hi ha directament una persona present que la faciliti. Així els recursos que proporcionen noves tecnologies com els xats, poden ser problemàtics; especialment si interfereixen en la presa de decisions, però hi ha casos en els que buscar solucions en aplicacions o gadgets d'aquest tipus pot ser una bona solució alternativa a la manca de temps, o a la impossibilitat de fer una trobada presencial.

En el cas cuidadores familiars, per exemple, el xat de WhatsApp s'ha convertit en un espai de trobada fora dels espais físics. En aquest cas la manca de temps és un element molt present, com a molts d'altres, i han trobat en aquest xat la possibilitat de compartir notícies o preocupacions. Així han teixit un espai de trobada virtual els diumenges per la tarda, a més de ser un espai per a trobar solucions a situacions que apareixen de forma inesperada.

Explicació per a la dinamitzadora:

Un dels elements que més sovint passen desapercebuts a l'hora de pensar sobre la cura és el de l'espai, a pesar que aquest és un element fonamental a l'hora de pensar com articular la cura dins el col·lectiu.

En el cas del cohabitatge, per exemple, un dels problemes que va aparèixer és que no es va tenir en compte la possible necessitat de tenir lavabos que poguessin ser adaptats a problemes d'accés i que per tant s'hi poguessin instal·lar uns agafadors. Això va fer que l'espai resultés ser poc "cuidados" per a les persones grans, i es va haver de reforçar la paret per a facilitar-ne la instal·lació. Un altre exemple el podem trobar en el cas de la criança, on també era evident que l'espai de trobada era un element de cura i el seu disseny havia de ser pensat, no només per als nens i nenes, sinó des d'ells i elles; atenant a l'alçada i les seves possibilitats així com als riscos que podia tenir. En el cas de les famílies cuidadores també era un element rellevant, i el fet de poder comptar amb un espai polivalent va ser essencial per començar activitats més enllà de les seves trobades i reunions; com el ball, les xerrades o el ioga.

5

“ Si no dónes cures,
després no pots
esperar poder-ne
rebre ”

6

“ Les feines de cura
són una obligació,
no una elecció ”

Explicació per a la dinamitzadora:

Aquesta targeta fa referència al fet que molt sovint les tasques de cura, o les feines dins del col·lectiu, acaben naturalitzant-se i acaben fent-se perquè repetidament són les mateixes persones que se n'ocupen. En alguns espais el “és igual qui s'encarrega del tema X” acaba portant a les dones a encarregar-se de les tasques més lligades a la cura, i acostuma a deixar als homes en els espais de decisió o de caràcter més tècnic. És interessant pensar si això és així al col·lectiu, i per tant si realment és tan “igual” qui fa a cadascuna de les activitats.

Com a resposta, en el cas de les famílies cuidadores —en la seva majoria un col·lectiu format per dones grans—, han començat a treballar en iniciatives per a portar també als marits, o companys, a participar de l'espai. Això ho han fet a través de de muntar xerrades que els puguin interessar de forma més directa, o de tasques en els que ells se senten més útils, com ajudar a muntar parades d'informació per exemple, de manera que s'incorporen poc a poc a fer algunes tasques que abans eren impenables i que poc a poc faciliten la seva incorporació a la cura del/la familiar. Aquest element també es treballa en el cas de la criança compartida, per exemple, en el que les professionals obliguen a assistir al pare i a la mare de les reunions per a fer-los participants a ambdós de tot allò que passa.

Explicació per a la dinamitzadora:

Una de les característiques que ha aparegut en relació a les iniciatives comunitàries de cura és que es pensen com un espai en el que es dona i es rep, i que tothom ho ha de fer en la mesura del possible. Però a vegades es generen tensions en relació a la desigual repartició de feines.

Per a resoldre aquesta tensió una de les possibles respostes passa per formalitzar aquestes qüestions. En el cas del cohabitatge, per exemple, es va fer una caixa per facilitar recursos a famílies que en algun moment van tenir algun problema per pagar, deixant en tot moment clares les condicions d'aquest préstec. Un altre exemple similar, en relació al cas de les famílies cuidadores, el podem trobar l'exemple de les xarxes informals de reaprofitament de material: el grup ha habilitat una sala on desarmar material ortopèdic per tal que qui el necessiti el prengui sense necessitat de deixar res a canvi. En el mateix espai a més es treballa amb una xarxa de suport intern que facilita que aquelles persones que tenen més temps puguin donar un cop de mà a les persones cuidadores que no en tenen tant, per tal d'alliberar-les durant unes hores de les seves tasques, sense rebre res a canvi.

7

“ La participació en les activitats del col·lectiu és plenament compatible amb les feines de cura ”

8

“ Les persones que reben les cures sempre han de ser presents als espais de decisió del col·lectiu ”

Explicació per a la dinamitzadora:

Hem trobat que els espais de decisió i qui pot participar-ne també és un tema controvertit. Generalment es pensa que per prendre decisions més democràtiques cal que les persones “afectades” siguin presents en tot moment, però això no sempre és fàcil.

Hi ha elements que es tracten de formes diferents depenent de si hi ha persones involucrades, o no, davant i això és molt evident en el cas de les famílies cuidadores, que a vegades necessiten que les persones que reben la cura no hi siguin per així parlar més tranquil·lament –a més de desconectar d'aquesta tasca tant exigent–. Això no significa que aquestes persones no es tinguin en compte i, en el cas de les persones cuidadores, les persones que reben la cura formen part de totes les trobades i del dia a dia del col·lectiu –a través de fotografies i històries, per exemple– però mai de forma presencial, a no ser que es prepari alguna activitat concreta. En el cas de la criança sí que es procura que els nens i nenes siguin presents a tots els espais, especialment en els que es pren alguna decisió important en relació a ells, però en canvi les famílies tenen restringits alguns moments. Tot això es marca i decideix des d'un inici entre les professionals i les famílies. En el cas del cohabitatge apareix com a molt important el fet que tothom sigui present, perquè es dona un gran valor al fet de poder establir un lligam entre totes les persones que componen l'espai, també els més petits. De nou aquí no hi ha una solució que pugui anar més enllà de la pràctica concreta i de prendre en compte les implicacions de cada decisió, cal pensar quins espais s'obren a tothom, i si no es possible, com es fa present a aquella persona afectada que no hi és.

Explicació per a la dinamitzadora:

El del temps per a participar d'un projecte col·lectiu acostuma a ser un tema molt recurrent pel difícil encaix amb l'organització de la pròpia vida. Aquest punt lliga amb el que podem anomenar les “condicions de la participació”, és a dir, aquelles feines de cures que s'han de rearticlar de manera diferent per poder participar d'un espai col·lectiu. I aquí és molt important pensar en com es dona aquesta possibilitat de participació; qui pot o no participar i a qui es delega aquesta feina de cures per poder-ho fer. Així, algunes de les solucions que es posen en pràctica són, per exemple, la facilitació d'espais de cura per a nens/es a les assemblees, on hi ha persones encarregades de forma rotativa que alliberen als pares i mares de la feina de cuidar dels fills i els permet participar activament de les trobades. En el cas de les cuidadores familiars es facilita un torn de cures, que necessita abans d'una feina de coneixença amb la persona que rep les cures, per tal d'alliberar unes hores a la persona cuidadora.

PENSAR EN LA CURA DEL COL·LECTIU

9

“ Les cures són un
element que és
millor tractar en
privat ”

PENSAR EN LA CURA DE QUI DISPENSA LA CURA

10

“ Cuida qui té
temps ”

Explicació per a la dinamitzadora:

Un dels elements detectats durant l'estudi és que sovint les tasques de cura dins de les iniciatives comunitàries recauen de forma majoritària sobre les mateixes persones i això és un element que genera tensió. A això a més se li suma el fet que les tasques de cura recauen majoritàriament sobre les dones, a les que es considera que tenen temps perquè l'organització social les ha situat a la llar o en feines amb un menor reconeixement.

Per donar resposta a això un dels elements importants que han aparegut a les iniciatives estudiades són els espais d'intercanvi de temps, que permeten fer visible la feina que cadascú fa dins de l'espai i a partir d'aquí repartir-la de forma més equitativa.

Un altre bon exemple d'aquestes dinàmiques on col·lectivament es procura facilitar la participació de tothom en tasques que són importants pel col·lectiu són, per exemple, els menjars comunitàris que es fan a l'espai de criança, o al mateix cohabitatge, on alguns àpats es fan de forma rotativa per a tots, de manera que es socialitza part d'aquesta feina i es treballa en fomentar els vincles dins de la comunitat, a l'hora que s'estalvien recursos econòmics i de temps.

Explicació per a la dinamitzadora:

Sovint les assemblees o les trobades del col·lectiu es veuen com un espai en el que no s'ha de parlar de coses de caràcter personal, sinó un espai operatiu per tractar temes d'organització en els que les cures queden invisibilitzades.

Això passava sovint en el cas del cohabitatge, per exemple, on les tasques de cura es relegaven a un segon pla a les assemblees i si entraven de forma evident a l'ordre del dia, sovint quedaven per al final de la trobada. Així, per mirar de solucionar aquest problema, una de les propostes del col·lectiu va ser la de tirar endavant una "comissió de cures" que veïlla per a la inclusió d'aquests temes a l'ordre del dia.

Tot i això aquí és important indicar que, a pesar de tractar-se d'un element que pot ser positiu de tractar en col·lectiu, molt sovint les qüestions que incumbeixen les cures lliguen amb elements amb una forta càrrega emocional i no sempre és fàcil que siguin tractats en grans grups o de forma molt explícita. És per això que alguns d'aquests temes està bé si es treballen abans en petit grup, i de forma atenta, o fins i tot es pot plantejar de buscar facilitadors externs per a treballar aquestes qüestions.

PENSAR EN LA CURA DE QUI DISPENSA LA CURA

11

“ És millor que
les cures les facin
sempre les perso-
nes del grup, i no
s'externalitzin ”

Explicació per a la dinamitzadora:

En principi l'ànim dels espais estudiats en el treball és el de màxima autogestió, encara que en alguns casos, com és el de les persones cuidadores, l'autogestió total no és possible perquè per a determinades tasques s'ha de recórrer a buscar ajuda per a feines de caràcter més específic i tècnic –com l'acompanyament psicològic, xerrades o activitats grupals–. Això acostuma a ser important per a les persones cuidadores perquè els facilita la seva tasca i els acompanya en tot allò al que molts cops no poden arribar des del col·lectiu –tant a nivell de coneixement com a nivell de temps–. Així aquesta externalització, que sovint es percep com una petita traïció a l'esdevenir d'un projecte col·lectiu, passa aquí a ser un gest de cura que va, ja no només cap a la persona que rep la cura, sinó també per a la persona que cuida.

En el cas del cohabitatge també és evident que hi ha elements que no poden ser totalment coberts per les persones que en participen, tot i això en aquest cas, després de plantejar-se per exemple externalitzar la feina de neteja dels espais comuns, es va decidir de mantenir-ho com una tasca rotativa per tal de donar-li valor. La comissió de cures va decidir que aquesta feina era un element central per tal de fer-ne visible la importància. Per tant el valor concret que es pot donar a cada tasca també pot ser tingut en compte a l'hora de decidir si s'externalitza o no. A més, en aquest cas del cohabitatge, es procura que sempre que s'externalitza alguna de les tasques es faci amb empreses que tenen un compromís social i ecològic.